

domini d'aquests recursos del llenguatge i la capacitat de saber-hi jugar amb intel·ligència, Calders potencia al màxim tota la subtilesa i el refinament del seu humor.

Els *Contes breus* constitueixen, sens dubte, la major novetat del llibre que estem comentant; es tracta de 26 petites peces narratives, dotze de les quals havien estat publicades en el núm. 4 d'aquesta revista. En una bona part sura la mateixa visió del món i dels homes que trobàvem a la resta de contes; aquí, però, Calders, per la via de la síntesi, aconsegueix una intensificació de l'efecte humorístic, de tal manera que a vegades aquest constitueix l'única justificació i el conte breu esdevé una mena d'acudit (*A tornajournals*), d'altres, però, l'efecte humorístic queda molt matisat per la meditació que enclou el conte (*Passos comptats, Lligant caps*).

Invasió subtil... constitueix una interessant aportació a l'enriquiment d'aquest microcosmos que Calders ha anat construint,

d'una manera perfectament coherent, al llarg de la seva obra, sempre presidit per la voluntat de desemmascarar les falses seguretats i els enganys a què l'home se sotmet. Com diu Joan Melcion al pròleg del llibre, Calders ha reclamat «la total llibertat per al somni» i la «possibilitat de realització de la fantasia»; en el fons, com es desprèn de la lectura de la seva obra, es tracta d'una reivindicació que va més enllà de l'estrictament literari. El somni i la fantasia no són instruments que l'autor reclami solament per a la creació del seu microcosmos de ficció, sinó també facultats necessàries per a l'home que viu en un món dominat per la prujia de l'ordre establert i la norma, els quals és incapaç de superar. En darrer terme, la lliçó de Calders és clara: només la potenciació d'aquestes facultats ens pot alliberar de l'aparència de buidor i de monotonia grisa de la vida quotidiana.

JOSEP M. BALAGUER

Miquel Àngel RIERA: *L'endemà de mai*. Barcelona, Edicions 62, 1978. (Col·lecció «El Balanci», núm. 12.) 231 ps.

Miquel Àngel Riera ha estat guardonat recentment amb el «Premio de la Crítica» de narrativa catalana, per la seva darrera novel·la, *L'endemà de mai*. Riera, poeta (*Poemes a Naï*, 1965; *Biografia*, 1974 i *Paràbola i clam de la cosa humana*, 1974), ha conreat també, amb èxit, la narrativa, terreny en el qual ha produït *Fuïta i martiri de Sant Andreu Milà* (1973) i *Morir quan cal* (1974). És important de destacar aquesta primera dedicació a la poesia perquè el pas a la narrativa ha suposat per a ell un esforç important de domini de l'escriptura, de la sintaxi, que en algun moment es fa evident en els períodes extraordinàriament complexos, en l'estructura narrativa i en una recerca lingüística constant que el mena, gairebé, a «un excessiu virtuosisme dialectal», com va dir Joan Oliver en el pròleg de *Biografia*, tot i que, en el cas de Miquel Àngel Riera, fóra més adequat de parlar de riquesa dialectal.

En aquesta ocasió reincideix parcialment en temes i personatges pertanyents a les seves novel·les anteriors (per exemple, les al·lusions a Andreu Milà per part de la muller del personatge principal), també en el temps reflectit (el període de la guerra civil), o bé per la distància que hi ha entre els personatges i els dos blocs que formen la comunitat on viuen. Ens trobem també amb l'estudi/anàlisi d'una forta personalitat, però, en el fons, un tipus marginal, l'amo en Cosme, i mitjançant una progressió moral con-

dicionada per l'estranya mort («acusadora») del propi fill i de la del marit d'una amant. En un paisatge físic i social absolutament aterridor i desamparat, erm i eixut, en plena guerra civil, a Mallorca, i basculant entre els qui tenen el poder («Jefatures») i els resistents, «l'amo en Cosme» arriba al més profund nihilisme: «seria just cosa de dies. Al fons de tot, hi restava una esperança que consistia a confiar en la vellesa que, entrant-li ja de pertot, acabaria buidant-lo definitivament de records, alliberant-lo per sempre. No sabia quan, però havia d'ocórrer.»

Hi ha un substrat de denúncia en tots els materials que, lentament, són presentats al lector: vida sexual i no sexual, paternitat, guerra civil, bombardejaments, afusellaments (una de les escenes més cruels de la novel·la), assassinats («L'home que tenia fama de llegir fins tard»). La denúncia ja era present en el seu darrer llibre de poesia i, ara, aquí és un element aglutinador de les històries que explica l'evolució d'en Cosme.

L'endemà de mai resulta una bona mostra de la narrativa de les Illes, tant pel que té d'excés (o millor riquesa) dialectal, com per l'exemple que significa quant a l'ordenació dels materials i assaig d'estudi psicològic. De lectura no gens fàcil, significa la confirmació d'una de les promeses de la literatura illenca dels inicis de la dècada actual.

ENRIC BOU